

Utomhuspedagogikens fördelar

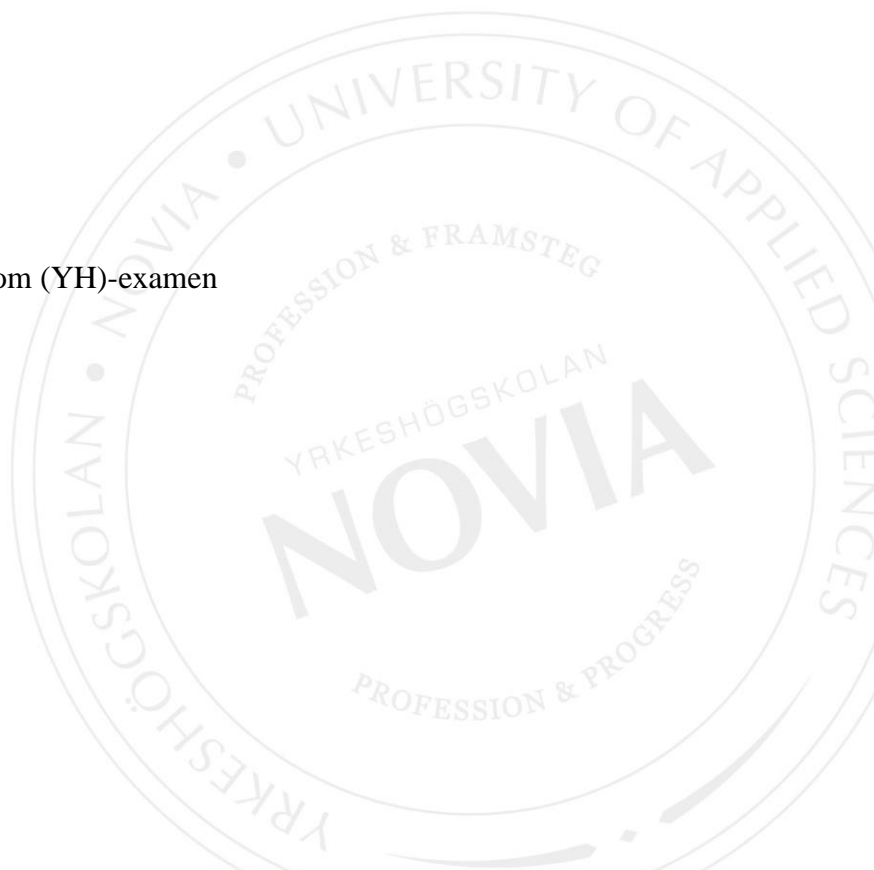
**En kvalitativ studie om nyttan av utomhuspedagogik inom
småbarnspedagogiken**

Alice Hagman

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Det sociala området

Vasa 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Hagman Alice

Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Småbarnspedagogik

Handledare: Carlsson Åsa & Lillbacka Ralf

Titel: Utomhuspedagogikens fördelar

Datum 22.10.2020

Sidantal 32

Bilagor 1

Abstrakt

Syftet med mitt examensarbete är att ta reda på vilka fördelar det finns med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken. Frågeställningarna är vilka fördelarna med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken är samt hur pedagogerna kan hjälpa barnen att få en nära relation till naturen.

Teoridelen innefattar exempelvis naturen som plats för lärande, betydelsen av en nära relation till naturen, nyttan med utomhuspedagogiken samt utomhuspedagogikens utmaningar. I min egen kvalitativa undersökning deltog fyra lärare inom småbarnspedagogik, alla från olika daghem och olika kommuner i Österbotten. Jag gjorde intervjuerna med respondenterna ansikte mot ansikte och använde öppna frågor.

Resultatet från min undersökning påvisar att användningen av utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken bidrar till glädje, spontanitet, kreativitet och en vana att vistas i naturen. Barnen utvecklas mycket motoriskt när de vistas i naturen; de klättrar, hoppar, kryper och springer. Dessutom tränas det sociala samspelet när barnen leker tillsammans ute i det fria; barnen övar på samarbete och lär sig att ta hand om varandra.

Utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken bidrar till mycket gott – barnen skapar en relation till naturen som de har stor nytta av även som vuxna.

Språk: Svenska

Nyckelord: Barn, natur, utomhuspedagogik

BACHELOR'S THESIS

Author: Hagman Alice

Degree Programme: Social welfare, Vaasa

Specialization: Early childhood education

Supervisor(s): Carlsson Åsa & Lillbacka Ralf

Title: The benefits of outdoor education

Date 22.10.2020

Number of pages 32

Appendices 1

Abstract

The purpose of my thesis is to explore the benefits of outdoor education in early childhood education. The questions raised are what the benefits of outdoor education in early childhood education are and how educators can help children to get a close relationship to nature.

The theoretical section includes nature as a place of learning, the importance of a close relationship to nature and the benefits as well as the challenges of outdoor education. Four teachers in early childhood education participated in my qualitative study. The teachers all work in different day care centres in different parts of Ostrobothnia. I conducted the interviews face to face with the participants while using open questions.

The results from my study indicate that an emphasis on outdoor education in early childhood education leads to an increase in joy, spontaneity and creativity in children. It also helps children get accustomed to spending time in nature. Spending time outside helps children develop their motor skills while they climb, jump, crawl and run. They also gain social skills when they play together outdoors; they practise cooperation and learn how to take care of each other. Outdoor education in early childhood education has many positive effects. Children develop a connection to nature that they greatly benefit from as adults.

Language: Swedish Key words: Children, nature, outdoor education

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställningar	2
3	Tidigare forskning.....	3
4	Naturen som plats för lärande	4
4.1	Vad, var, hur, när och varför?.....	7
5	Betydelsen av en nära relation till naturen.....	8
6	Utomhuspedagogik – till vilken nytta?.....	9
6.1	Äkta och konkret lärande.....	9
6.2	Friska och smidiga barn.....	10
6.3	Lugn och ro	11
6.4	Bidrar till lek och skapande.....	12
6.5	Grupprocessen och den sociala utvecklingen	13
6.6	Kunskap och miljömedvetenhet.....	14
7	Utomhuspedagogikens utmaningar	15
8	Sammanfattning av teoridelen.....	16
9	Empirisk del	17
9.1	Val av metod.....	17
9.2	Val av intervjupersoner	17
9.3	Intervjufrågor	18
9.4	Sekretess.....	18
9.5	Undersökningstillfället.....	18
10	Analys av intervjun	19
10.1	Redovisning av resultaten	19
10.1.1	Betydelsen av att vistas i naturen.....	19
10.1.2	En nära relation till naturen.....	20
10.1.3	Utemiljöns betydelse för barnens lek och lärande.....	22
10.1.4	Den motoriska utvecklingen.....	23
10.1.5	Den sociala utvecklingen.....	24
10.1.6	Viktigt att tänka på i planeringen av verksamheten.....	25
10.1.7	Utomhuspedagogikens utmaningar	26
10.1.8	Respondenternas tillägg till intervjun	27
10.2	Sammanfattning av resultaten.....	27
11	Slutdiskussion	29
	Källförteckning	31
	Bilagor	

1 Inledning

Jag har alltid tyckt om att vistas i naturen. Mitt intresse för utomhuspedagogik startade egentligen från mitt förra examensarbete som handlade om naturen som källa för välbefinnande. Efter att ha bestämt mig för att gå ytterligare en profilering inom småbarnspedagogik föll sig utomhuspedagogik som ett självklart tema. Det är det jag brinner för, det är det jag vill göra. Med arbetserfarenhet från olika daghem har jag sett vilka positiva effekter utevistelse har på barnen. Som framtida pedagog vill jag ge barnen möjlighet att skapa en nära relation till naturen, jag vill kunna ge dem något som håller livet ut.

Under det senaste århundradet har människan kommit längre bort från naturen. Numera bor de flesta i städer och i andra tätbefolkade områden där den orörda naturen ofta ligger långt borta. Därför är det angeläget att vi vuxna ger barnen en möjlighet att uppleva naturen; att de ska kunna springa omkring och känna frihet, att de ska få klättra i träd, känna alla naturens dofter, bygga kojor och studera små kryp. I många länder har man igen fått upp ögonen för naturen som källan till kunskap, därför har utomhuspedagogiken på daghem och i skolor fått ett uppsving under de senaste åren. (Leicht 1999, 11).

Varför ska vi då egentligen vara ute? Varför är utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken så bra och värt att ge en chans? Utomhuspedagogiken grundar sig på att barnen själva ska vistas i naturen, få uppleva saker, vara kreativa och skapa med naturmaterial. (Leicht 1999, 11). Otaliga undersökningar visar på en massa positiva effekter av utomhuspedagogiken; bland annat utvecklar barnen bättre motorik och koncentrationsförmåga, de tillåts vara kreativa, de hålls friskare och de utvecklas socialt. (Änggård 2011, 24, 29, 31).

Naturen som miljö erbjuder barnen en möjlighet att lugna ner sig och vila, att bli pigga och glad, att stärka självkänslan, förtydliga jagbilden samt att lindra stressymptom både med och utan den vuxnes stöd. Barnen påverkas alltså på samma sätt av utevistelse som vi vuxna. Under de tidiga barndomsåren läggs grunden för attityden till naturen. De som inte tillbringat så mycket tid i naturen som barn har kanske inte heller uppfattning om och inte intresse av att bevara den. Leicht Madsen undersökte tillsammans med en arbetskamrat hur några vuxna ser på naturen. De kunde sedan dra den slutsatsen att de vuxnas egna naturupplevelser lägger grunden för attityden de skapat. Dessutom kunde de konstatera att de mest betydelsefulla upplevelserna hade ägt rum i barndomen. Utifrån det går det att konstatera att vistelse i

naturen med barnen är viktigt. När barnen är små formas deras inställning och attityd till omvärlden och miljön. (Salonen 2010, 105; Braute 1997, 19–20).

I mitt examensarbete har jag använt mig främst av litteratur från Sverige eftersom det finns stort utbud inom ämnet i fråga i svensk litteratur. Några källor är inhemska, men eftersom det mesta är på finska i Finland så har det varit lättare för mig att använda källor från Sverige. I examensarbetet används också ordet pedagoger för de som arbetar på daghem, där jag har valt att inte göra skillnad på barnskötarna eller lärarna inom småbarnspedagogiken. Dock nämner jag att jag gjort intervjuerna med lärare inom småbarnspedagogik. De lokala planerna för småbarnspedagogik har jag valt att inte heller beakta i min undersökning eftersom respondenterna kommer från fyra olika kommuner, därav skulle det bli för många lokala styrdokument i arbetet. Av den orsaken har jag valt att ta med endast Grunderna för planen för småbarnspedagogik som utgetts av Utbildningsstyrelsen (Utbildningsstyrelsen 2018).

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt examensarbete är att ta reda på vilka fördelar det finns med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken. Följande frågeställningar fungerar som underlag för examensarbetet:

- Vilka är fördelarna med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken?
- På vilket sätt kan pedagogerna hjälpa barnen att få en nära relation till naturen?

I min undersökning kommer jag att intervjua fyra lärare inom småbarnspedagogik från fyra olika daghem runt om i Österbotten där utomhuspedagogiken fungerar som ledstjärna i verksamheten. Examensarbetet består av en teoretisk och en empirisk del. I korthet handlar teorin om naturen som plats för lärande, betydelsen av en nära relation till naturen, fördelarna med utomhuspedagogik på daghem samt de utmaningar som finns med att vistas utomhus under största delen av dagen. Den empiriska delen innefattar bland annat den kvalitativa undersökningen, analysen av resultaten samt slutdiskussionen.

3 Tidigare forskning

Eftersom intresset för utomhuspedagogik har ökat så pass mycket under de senaste åren har det forskats en hel del i hur utomhusvistelse påverkar barn. I det här kapitlet kommer jag att kort redogöra för några undersökningar som gjorts från olika utedaghem och vilka effekter utomhusvistelsen haft på barnen.

I Sverige gjordes en undersökning om hur barn på två olika daghem som hade olika typer av utomhusmiljö utvecklades på olika plan. Det ena daghemmet var beläget på landet, där fanns trädgård och skog och barnen fick vara ute nästan hela dagen. Det andra daghemmet var beläget i stadsmiljö, utomhusmiljön där bestod av en avgränsad gård med gräsmatta, planteringar och lekredskap. Studien visade att barnen vid det på landet belägna daghemmet hade bättre motorik och förmåga att koncentrera sig samt var friskare än barnen i staden. (Änggård 2014, 39).

Enligt statistik från utomhusdaghem i Sverige ligger sjukfrånvaron bland barnen på en lägre nivå än vanliga daghem eftersom barnen på utedaghem vistas utomhus hela dagarna och är inte lika nära varandra som inomhus. Även barnens beteende i leken har visat sig förändras i positiv riktning bland de som vistas mycket utomhus. I utemiljö har barnen större möjlighet att själva bestämma över sina lekar och störs inte lika fort av varandra, vilket leder till mindre konflikter i barngruppen. (Brügge m.fl. 2011, 180, Änggård 2014, 40).

I Norge undersöktes också barns motoriska utveckling på två olika daghem. Det ena daghemmet hade så kallad naturmiljö medan det andra var ett ”vanligt” daghem. Forskningsresultatet blev att barnen som vistades mycket i naturmiljön hade bättre koordination och balans än barnen som enbart hade möjlighet att vistas på den vanliga gården. Samtliga forskningar som nämns ovan tyder på att barnens utveckling gynnas av att vara i naturen. Dock kan det vara svårt att med säkerhet säga att allt har att göra med utomhusvistelse, men den viktigaste faktorn är förstås att barnen har möjlighet att vara fysiskt aktiva. (Änggård 2014, 40–41).

4 Naturen som plats för lärande

I det här kapitlet definieras utomhuspedagogiken. I detta kapitel behandlas även lärmiljön inom den småbarnspedagogiska verksamheten samt vilken betydelse naturen har som plats för barnens lärande.

Grundidén med utomhuspedagogik är att barnen genom utevistelse ska få sina behov av fysisk aktivitet, kunskap och social samvaro tillgodosedda. Den här typen av pedagogik grundar sig på att barnen ska få stöd i sin utveckling med hjälp av sådant som finns i naturen. De springer, kryper, klättrar och balanserar på träd och stenar. Naturen i sig erbjuder ypperliga möjligheter till fysisk aktivitet, kroppsuppfattning och förmåga att koncentrera sig. När barnen rör sig utomhus utvecklar de sin förmåga att tolka olika sinnesintryck samt lär sig att uppskatta avstånd och urskilja former, färger, nivåer och lutningar. Inom utomhuspedagogiken hålls det också fram att barnen lär sig genom att använda alla sinnen, de får titta, smaka, känna, lukta och lyssna på det de upptäcker. (Caldenius 2008, 46–47).

Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik vid Linköpings universitet i Sverige gör följande definition av utomhuspedagogik:

”Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflexion, grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer. Utomhuspedagogik är dessutom ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bland annat innebär:

- *Att lärandets rum även flyttas ut till samhällsliv, natur- och kulturlandskap*
- *Att växelspellet mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas*
- *Att platsens betydelse för lärandet lyfts fram”* (Änggård 2014, 77).

Lärande i ett klassrum med fysiska väggar är ett relativt nytt fenomen om man ser det ur ett historiskt perspektiv. Först år 1842 infördes folkskolan i vårt grannland Sverige. Innan det hade barnen varit med och lärt sig saker praktiskt genom att arbeta till exempel i verkstaden, med jordbruket eller med sysslor i hemmet. Förflyttningen till lärande i ett klassrum med en pedagog gjorde att det praktiska ofta uteblev, barnen fick inte i lika stor utsträckning möjlighet att lära sig genom att öva praktiskt. (Änggård 2014, 77–78).

I grunderna för planen för småbarnspedagogik från år 2018 beskrivs hur lärmiljön inom småbarnspedagogiken i Finland bör se ut. Barnens lärmiljö ska vara utvecklande, trygg, hälsosam och stödja inläringen. Dessutom bör miljön vara tillgänglig. En lärmiljö kan till exempel vara ett rum, en plats, en viss social gemenskap eller olika metoder och material som främjar barnens förmåga att kommunicera, lära sig och utvecklas. Ordet lärmiljö innefattar den sociala, den fysiska och den psykiska dimensionen. (Utbildningsstyrelsen 2018, 33).

Barnen ska kunna vara med och planera sin lärmiljö. Miljön bör vara planerad på ett sådant sätt att den väcker barnens nyfikenhet, lockar barnen till lek, aktivitet och upplevelser samt gör att barnen får lust att uttrycka sig kreativt. Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ska barnen ges möjlighet att upptäcka sin omgivning med hela kroppen och med alla sinnen. Det ska finnas rum för både vilda lekar och lugna stunder. I lärmiljön ska det synas att barnens idéer har tagits i beaktande, deras lekar och konstverk ska få synas och ta plats i miljön. (Utbildningsstyrelsen 2018, 34). Följande citat visar att utomhuspedagogiken är en utomordentlig metod för att säkerställa att lärmiljön uppfyller de krav som ställs:

”Även naturen, gården, lekparken och den övriga byggda miljön utgör lärmiljöer för den småbarnspedagogiska verksamheten. Dessa miljöer erbjuder upplevelser, material och mångsidiga möjligheter att leka och undersöka. De ska utnyttjas som platser för fysisk aktivitet, naturupplevelser och lärande.” (Utbildningsstyrelsen 2018, 34).

För att barnen ska lära sig på bästa sätt är det viktigt att pedagogerna hittar en bra miljö för olika aktiviteter. En lugn plats utan störandemoment utomhus gör att barnen kan ta emot information. Platsen som sådan bör också inspirera att göra olika uppgifter. En bra lärmiljö utomhus kan vara formad som ett rum, antingen kan rummet formas av buskar, högt gräs, stora träd eller stenar. Det kan vara bra att välja samma plats flera gånger, då känner barnen igen området och vägen dit kan bli ett äventyr i sig. När omgivningen blir bekant för barnen ger det dem en känsla av trygghet. (Lättman-Masch m.fl. 2016, 44).

Dock är omväxling i miljön A och O för ett lyckat lärande. I mötet natur- och kulturlandskapet som finns runtomkring aktiveras kroppen, känslor och sinnesintryck vilket engagerar barnen och gör att de lär sig bättre. Denna teori finner även stöd hos svensken Peter Gärdenfors som är professor i kognitionsvetenskap. Han menar att ju fler sinnen som är aktiva desto lättare är det att lära sig. Minnet fungerar bättre om olika intryck aktiverar

känsl, hörsel, syn och doft. Även det att själva kroppen är med och fysiskt upplever saker gör att det är lättare att lära sig. Dock poängterar samma professor att viss kunskap kanske lämpar sig bäst att lära sig inomhus i lugnare miljöer, som till exempel att skriva och räkna. (Änggård 2014, 78).

Genom att vara i växelverkan med omgivningen erövrar barnen omvärlden. Barn påverkas mycket av den lek miljö de vistas i, både inomhus och utomhus. Därför är det viktigt att vuxna möjliggör en sådan lek miljö som bjuder in till roliga och spännande lekar. På trånga och tråkiga platser där lek miljön inte bjuder in till någon typ av aktivitet blir det ofta konflikter i barngruppen. Till exempel förekommer dessa typer av lek miljöer ofta i städer. En bra och inbjudande lek miljö utomhus bör fungera som motivation till lek och gemenskap, det bör finnas rum för många som vill leka tillsammans eller för den som vill vara ensam. Dessutom bör det finnas möjlighet att vara i naturen, ju mer variation det finns i form av växter, djur och landskap det finns, desto bättre. (Brügge m.fl. 2011, 178; Pramling Samuelsson & Sheridan 1999, 89).

Barn leker på olika sätt beroende på vilken miljö de vistas i. På en vanlig dagisgård är det ofta tävling vem som ska cykla med den tuffaste cykeln eller vem som hinner få den bästa spaden. Ofta brukar barnen också förbjudas från att göra sådant som anses vara ”farligt”, som till exempel att klättra i träd eller att leka med långa pinnar. Naturmaterial används helt enkelt inte i så stor utsträckning, utan barnen leker med de leksaker och i de klätterställningar som finns på gården. Detta brukar både vuxna och barn acceptera utan att ifrågasätta det desto mer. Däremot erbjuder naturen många pedagogiska utmaningar, i skogen finns inte byggda lekplatser, utan barnen får själva använda fantasin och hitta på vad olika träd och stenar kan symbolisera i leken. Dessutom har de i någon mån möjlighet att själva ”bygga” sina leksaker, det går till exempel att bygga en gungbräda av en bräda och en stubbe. (Barr m.fl. 2011, 17–18).

Vid utomhusdaghemmen används heller inte några staket, utan barnen vet var gränserna går. Det positiva med att daghem inte har staket är att pedagogerna är mera närvarande och rör sig bland barnen på ett annat sätt än om det skulle finnas staket. Förstås behöver pedagogerna räkna in barnen med jämna mellanrum så att ingen kommer bort, men barnen har det ansvaret och är medvetna om att pedagogerna litar på att de inte far iväg för långt. Pedagogerna avgränsar daghemmets basplatser genom att berätta för de större barnen var gränserna går. De yngre barnen har ofta behov av att leka nära någon vuxen, men ifall de skulle gå för långt hämtas de förstås av någon vuxen. (Barr m.fl. 2011, 18; Änggård 2014, 68).

För att främja barnens inläring i utemiljö är det viktigt med upprepning. Barnen måste få möjlighet att bli trygga i sin omgivning, därför är det bra om man gång på gång kan återkomma till en och samma plats. Barnen bör kunna känna igen platsen och bekanta sig med den för att sedan kunna upptäcka och undersöka den på djupet. De kan nämligen inte ta in ny kunskap innan de känner sig trygga på en plats. Ifall man ständigt besöker nya platser kommer barnen bara att lära känna platsen ytligt och stanna kvar i den så kallade orienteringsfasen. Att ofta vistas i närmiljön är alltså mycket viktig för barnen, speciellt för de yngre. Där kan de upptäcka små detaljer, samla nya erfarenheter och sedan ta steget längre bort. (Granberg 2000, 16).

4.1 Vad, var, hur, när och varför?

För att kunna förklara utomhuspedagogiken och varför man använder sig av den kan man ta frågeorden *vad*, *var*, *hur*, *när* och *varför* till hjälp. Den fysiska miljön utomhus besvarar alltså frågan *var*. Det kan handla om olika natur- och kulturplatser som motiverar barnen att lära sig nya saker. Beroende på vad pedagogen har tänkt ha för verksamhet väljer hen en viss typ av plats i naturen; till exempel om de skall titta på grodor tillsammans går de till något vattendrag där det faktiskt finns grodor. (Brügge m.fl. 2011, 27).

Frågeordet *vad* syftar på vilken typ av verksamhet som ska hållas eller vilken kunskap som ska läras ut. Ett klart mål behövs för att veta vad som ska göras och vad barnen ska lära sig. Det kan handla om allt från matematik med pinnar till att undersöka sniglar eller att meta vid en brygga. Frågeordet *hur* frågar efter på vilket sätt pedagogen tänker gå till väga eller försöker förmedla kunskapen till barnen. Ett sätt kan till exempel vara genom lek och rörelse, genom musik eller saga eller att barnen själva får skapa något. (Brügge m.fl. 2011, 28).

När frågar efter bland annat vilken tidpunkt på dagen pedagogen har tänkt ha en viss typ av verksamhet. Det är kanske bäst att göra sådant som kräver mycket koncentration när alla är pigga och mätta. *När* är viktigt att tänka på också med tanke på de olika årstiderna; det går till exempel inte att plocka blåbär på våren och inte heller att åka skridskor i augusti.

Inom småbarnspedagogiken bör frågeordet *varför* tas på allvar när det handlar om utomhuspedagogik. Eftersom vi numera besitter mer kunskap om vilka positiva hälsoeffekter naturen har på både stora och små borde det vara önskvärt att det på alla daghem i mån av möjlighet används utomhuspedagogik. Tack vare naturkontakten har barnens hälsa, koncentration, motoriska utveckling och beteende i lek förbättrats. Tack vare

att utemiljön ställer annorlunda krav kan barnen träna samarbetsförmågan och på så sätt även sin sociala kompetens. Det är dags att ta dessa upptäckter i beaktande i planeringen och verksamheten på daghem. (Brügge m.fl. 2011, 29).

5 Betydelsen av en nära relation till naturen

När människor umgås får de en relation till varandra, ju oftare de ses och pratar, desto bättre blir relationen. På samma sätt fungerar det med människans relation till naturen, ju oftare hon vistas i den, desto bättre blir relationen och desto mer hemma känner sig människan i naturen. Människan har alltid haft någon slags relation till naturen eftersom hon själv är en del av den, men relationen har sett lite olika ut beroende på i vilken kultur och i vilket samhälle hon har vuxit upp i. (Brügge m.fl. 2011, 171).

Den kanske största förändringen i den mänskliga relationen till naturen ägde rum under tiden för omflyttningen från jordbrukssamhälle till arbete inomhus i städer, det vill säga inte så väldigt länge sedan. Den relation människan har med omvärlden idag byggs ofta upp via massmedier, såsom tv, telefon, tidningar och dator. Visst kan ett naturprogram på tv vara inspirerande och ge positiva känslor, men det ger inte samma relation till naturen som att fysiskt vandra i skogen eller på fjällen. Relationen till naturen handlar om att människans alla sinnen aktiveras, medan massmedierna endast ger syn- och hörselintryck. Vår kontakt med naturen har förändrats. Det leder till att vi handlar och tänker annorlunda. Därför är det viktigt att vi värnar om den naturmiljö som finns i våra tätorter och aktivt arbetar för att miljön ska kunna bli större och artrikare. (Brügge m.fl. 2011, 171).

Hur ska vi då hjälpa våra barn att få en nära relation till naturen? Ofta väljer föräldrar och pedagoger det enklare – att gå till lekplatser där det finns gungor, sandlåda och rutschkana och där barnen vet vad de ska göra. Om barn inte är vana att vara i skogen vet de inte heller vad de ska göra där. Skogen säger inget, den är och förblir tyst. Därför är det så viktigt att barnen introduceras till att använda skogen som lekplats. Änggård citerar en annan författare med orden: *”En plats blir till i sociala sammanhang, genom de funktioner den har för människor och de symboler som knyts till dem.”* (Änggård 2014, 145).

Om barnen ska kunna ”knyta an” till naturen fordras att de får vistas där med andra och att de tillsammans kan leka och hitta på saker. Barnen behöver få upptäcka att en stor sten går att använda som rutschkana, att det går att meta i diket eller att ett omkullfallet träd kan vara en utomordentlig klätterställning. Vissa familjer utövar mycket friluftsliv på fritiden, men

andra kanske gör det mera sällan, då har utedaghemmen en viktig uppgift i att hjälpa barnen att få en nära relation till naturen. (Änggård 2014, 145–146).

Vad kan då pedagoger konkret göra för att barnen ska bli vana, känna sig mer som en del av naturen och skapa en nära relation till den? Först och främst handlar det förstås om att gå ut i naturen, motivera dem till att använda alla sina sinnen genom att som pedagog själv vara med och visa intresse och upptäckarglädje. Ledaren eller pedagogen fungerar som förebild. Det är viktigt att lyssna vad barnen har för tankar och frågor och spinna vidare på det, tillsammans kan barngruppen upptäcka och lösa problem. Pedagogen bör ha ett personligt intresse och fascineras av naturen om hen ska kunna vara en bra modell åt barnen. (Änggård 2014, 146).

6 Utomhuspedagogik – till vilken nytta?

Det går att förklara nyttan med utomhuspedagogiken på många olika sätt. Allt från glädje av att vara ute till att få social och fysisk träning. Syftet med utomhuspedagogiken är att barnen ska bli intresserade av naturen, få en känsla för den och på så sätt bli mer miljömedvetna. I det här kapitlet kommer jag att redogöra för varför utomhuspedagogiken används på daghem och vilken nytta barnen har av att ha naturen som lärmiljö. (Änggård 2014, 23, 31, 34).

6.1 Äkta och konkret lärande

Barn lär sig genom att vara aktiva och konkret få göra saker. Vuxna kanske tänker att det är via dem som barnen lär sig nya saker, men egentligen lär barnen sig själva tack vare att de ges den möjligheten. Utgångspunkten för barnens utveckling och lärande är de egna sinnesintrycken och de egna aktiviteterna. Ett spädbarn får sina behov tillgodosedda genom att skrika och tala om för sina vårdnadshavare att något är fel. Om barnets behov blir tillgodosedda lär sig barnet hur omvärlden fungerar, det lär sig att kommunicera och vara aktivt. Ju aktivare barnet är desto mer får det uppleva. (Leicht Madsen m.fl. 1999).

Daghemmen och skolorna har ändrat väldigt mycket under de senaste årtiondena. Nuförtiden glömmer vi snabbt bort hur maten på vår tallrik har kommit dit. Vi tänker heller kanske inte så ofta på vattnets kretslopp eftersom det kommer rinnande vatten ur kranen. Det är förmodligen inte bara ett barn som blivit förvånat över att fiskpinnen på tallriken kommer från en fisk eller att mjölken i glaset kommer från kossan. Därför är det så viktigt på daghem

att få barnen att känna sig som en del i naturens kretslopp och att vistas i sådana lärmiljöer som möjliggör lärande i verkliga och konkreta situationer. (Barr m.fl. 2011, 13).

Bra planerad utomhuspedagogik innefattar det att barnen får lära sig något utomhus som har betydelsefull kontext. På utedaghem strävar pedagogerna till att barnen ska få en enhetlig vardag där alla kan leva i nuet. Fokuset i verksamheten är att utforska och lösa problem, och när barnen får göra allt praktiskt med alla sinnen så fastnar det de lärt sig ”i kroppen”. Att vara ute i naturen och se allt i verkligheten främjar barnens inläring, dessutom är naturen med dess omväxlingar i årstiderna en miljö som har många dimensioner och på så sätt bjuder in till olika aktiviteter beroende på vilken årstid det är. Till exempel kan vatten frysas till is utomhus på vintern istället för inomhus i frysboxen, fåglar kan iaktas och lyssnas på i skogen och blommor kan studeras på ängen i stället för i böcker. (Barr m.fl. 2011, 14).

Om det ska vara någon idé att lära sig namn på något djur krävs det nästan att det man lärt sig ska kunna tillämpas i verkligheten och att djuret går att få syn på. För att ännu nämna ett exempel kan en bild av en ekorre inte jämföras med att iaktta en ekorre i verkligheten. En bild berättar inte hur en ekorre hoppar mellan träden, hur stor den är eller vad den äter. Allt som barnen funderar på under iakttagelserna av djuren främjar också språket. Matematiken kan tränas när barnen och pedagogen tillsammans funderar hur högt trädet som ekorren hoppar i är, hur långt ekorren kan hoppa eller hur många kottar den orkar äta. Det som även har kunnat konstateras är att yngre barn lär sig väldigt mycket, de får ett större ordförråd och kan säga vad många växter och djur heter. (Barr m.fl. 2011, 14).

6.2 Friska och smidiga barn

I naturen tränar barnen automatiskt balans, koordination och muskelstyrka, vilket gör dem starka och smidiga. Genom att vara fysiskt aktiva lär de sig att kontrollera sina rörelser. När barnen är mycket i rörelse ute i det fria blir de också hungriga och trötta på ett naturligt sätt, vilket också gör att de äter och sover bättre och får en allmänt sund livsstil. I och med att smittor inte sprids lika lätt utomhus tenderar barn som deltar i utomhuspedagogik att vara friskare. Andra positiva effekter på barnens välbefinnande är att det inte är lika många störande ljud utomhus och att det inte uppstår bråk lika ofta som det gör inomhus eftersom barnen har möjlighet att få ut energin genom att röra på sig istället för att ställa till med bråk. Människans kropp är skapad för rörelse och vi ser inte annorlunda ut idag jämfört med hur vi såg ut på stenåldern. (Brage 2011, 9; Granberg 2000, 14; Änggård 2014, 24). Änggård har citerat en pedagog som arbetar på ett utedaghem i Sverige:

”Dom får ju känsla för kroppen när dom är ute och rör sig hela tiden, dom vet ju var dom har sina armar och ben på ett helt annat sätt än dom barnen som jag hade inne i stan, jättestor skillnad.” (Änggård 2014, 24).

Vidare berättar en pappa så här när han stod inför valet av daghem till sitt barn:

”Så såg jag hur de där barnen rörde sig i naturen när de lekte och jag uppfattade att de liksom rann, som vatten, över stock och sten, det gjorde ett enormt intryck på mig och jag såg hur, hur följsamma de var motoriskt, de var skogens barn, då kände jag bara, wow, då förstod jag att jag hade ett val som förälder.” (Änggård 2014, 26)

Föräldrar till barn på utedaghem är nästan uteslutande positiva till utomhuspedagogiken. Föräldrarna tycker att barnen är friskare, starkare och har bättre motorik och kondition än jämnåriga barn som går i ett ”vanligt” daghem. (Änggård 2014, 26).

Vidare förklarar Jorunn Nyhus Braute i sin bok att ett barn uppfattar en massa olika sinnesintryck och är redo att röra sin kropp utgående från sina sinnesintryck. I takt med att barnet växer och utvecklas bygger dock hjärnans sociala och mentala funktioner på den så kallade sensomotoriska utvecklingen. För att ett barns motoriska färdigheter ska kunna utvecklas på ett bra sätt är det viktigt att barnet får vistas i en omgivning som stimulerar perceptionen. (Braute 1997, 32).

Det är angeläget att barn ställs inför hinder i miljön som gör att deras nyfikenhet väcks, men det får inte heller vara för stora och svåra krav som ställs på dem, eftersom de då snabbt tappar intresset och motivationen. Psykologen Paul Parlenvi menar att barnets rörelser automatiseras i takt med utvecklingen, ifall detta inte skulle ske betyder det att de rörelser som annars skulle vara automatiska inte har blivit det. Detta kan medföra läs- och skrivsvårigheter och i vissa fall även beteendeproblem. Dock behöver barnets utveckling ses som en helhet, där motoriken fungerar som en del. (Braute 1997, 33).

6.3 Lugn och ro

Många undersökningar har visat att naturen erbjuder lugn och ro och att stressnivån sjunker så fort man kommer ut i naturen. Naturen fungerar som ett andningshål, där kan man vila och bara vara i nuet. En pedagog på ett utedaghem beskriver det på följande sätt:

”Jag tror att barn som har lite jobbigt och är ute mycket i naturen får ett inre lugn som gör att de får tid att strukturera upp sitt kaos.” (Änggård 2014, 28).

Även det att barnen inte avbryts i sina lekar och att klockslagen inte alltid är spikade gör att vardagen är lugnare både för barnen och pedagogerna. Pedagogerna får lägga sin energi på annat än att försöka lösa konflikter mellan barnen. Ljudnivån utomhus är också lägre, vilket gör gott åt både barn och vuxna. Efter en hel dag inomhus kan det bli ganska tröttsamt för alla om det varit för mycket ljud. Många föräldrar menar att deras barn har varit trötta på ett bra sätt efter en dag på ett utedaghem. Utomhuspedagogiken gör att både barnen och pedagogerna blir fysiskt trötta snarare än psykiskt. (Barr m.fl.2014, 23).

6.4 Bidrar till lek och skapande

Naturen inspirerar till lek; klätterträd och träd som fallit omkull är spännande och bjuder in till lek och gynnar på så sätt den motoriska utvecklingen. Även olika balansbanor gjorda av naturmaterial i form av stenar, stockar och stubbar gör att barn tränar de motoriska färdigheterna. Rollekar leks också ofta i naturen, till exempel kan en stor sten fungera som en båt och barnen leker sjörövare på stenen. Den kreativa leken inspireras dels av att naturen i sig bidrar till skapande, dels av att naturmaterialet i form av kottar, pinnar, stenar och gräs är spännande och kan fungera som vad som helst. (Brügge m.fl. 2011, 179).

Miljön utomhus ger barn tillåtelse att ”springa av sig”, använda fantasin och skapa fritt. Tack vare att det inte finns fysiska väggar kan barnen använda hur mycket utrymme som helst. De som vill leka för sig själva har också möjlighet att gå en bit undan om de så behöver. I naturen uppstår det sällan konflikter om material; kottar, stenar och pinnar finns det gott om och dessutom kostar det inget. Beroende på typ av lek kan barnen välja och byta plats, kanske de vill leka sjörövare på en stor sten medan de leker familjelekar vid stockar och träd. Vanliga leksaker kan lätt bli för styrande i leken, en docka är alltid en docka, men en pinne kan vara både en docka och en skruvmejsel. Tack vare naturmaterialen får barnen fritt använda sin fantasi och skapa sina egna lekar. Dessutom behöver de inte heller städa undan efter sig. (Änggård 2014, 29). En pedagog uttrycker sig på följande sätt:

”Ungarna får en lekharmoni som jag har svårt att hitta på många andra ställen, för skulle du vara inne och leka så blir det inte samma sak, det blir för stökigt för dom, då måste man bryta av, det blir för konfliktfyllt inne med alla prylar och det blir konkurrens om alla prylar, när man är ute, det finns ju prylar till alla, det är inga problem.” (Änggård 2014, 29).

6.5 Grupprocessen och den sociala utvecklingen

Utomhuspedagogik är ett utomordentligt redskap när man vill att gruppmedlemmar ska komma närmare varandra och börja samarbeta. Olika aktiviteter för gruppen gör att relationerna gruppmedlemmarna emellan blir bättre. Samarbete i barngruppen är ett bra sätt att få barn att förhålla sig positivt till varandra. I olika lekar och samarbetsövningar kan varje barn ha olika roller, men varje roll är ändå viktig. (Kangasniemi 2009, 6).

I takt med att barnen leker tillsammans sida vid sida börjar de känna att de tillhör gruppen och de kan se vilka styrkor andra medlemmar har. De känner inte numera enbart till varandras namn, utan har också lärt sig varandras röster, fysik, karaktär och egenskaper. I gruppen har nu fötts en märkbar gruppanda. Alla barn har rätt att säga sin åsikt och på så sätt lär barnen sig att ta andra i beaktande. De bör lära sig att kommunicera sinsemellan, inte enbart med ord, utan också med kroppsspråk, såsom miner och gester. (Kangasniemi 2009, 6).

Barnens sociala lek är viktig med tanke på deras lärande. I barnens samspel med varandra utvecklar de självkontroll, självstyre, förmåga att kommunicera och lösa problem samt att förstå sociala och kulturella regler och normer. Den sociala utvecklingen tränas också i naturen genom samarbetsövningar. När barnen hjälper varandra och ser saker och ting ur andras synvinkel lär de sig social kompetens. Efter någon utmanande uppgift som barnen klarat tack vare gott samarbete stärks den sociala samhörigheten. Även det att sitta och äta tillsammans ute i naturen gör att gemenskapen blir bättre. (Kragh-Müller m.fl. 2012, 84; Änggård 2014, 31). En pedagog beskriver den sociala sammanhållningen på utedaghemmet så vackert:

”Glädjen i att sitta ute och dela en matsäck och så den bär du ju med dig, du har den bilden kvar, när mina smörgåsar tog slut, då fick jag smaka på din smörgås, ger sociala bindningar som är fantastiska.

Man hjälper varann på ett naturligt sätt, det händer att man blir blöt och strumporna är slut, jamen jag har strumpor, du kan låna av mig eller att man får inte av sig ryggsäcken när man är lite mindre, kompisen bredvid hjälper.” (Änggård 2014, 31).

Som jag tidigare också redan har nämnt uppstår inte lika många konflikter utomhus som inomhus, därför gynnas gruppens sociala samhörighet. Risken för mobbning på grund av utanförskap är också lägre när barnen leker utomhus, i naturen finns inga fysiska väggar som

kan stänga ut någon, inte heller finns det bara en leksak av varje. Ute kan alla, men måste inte alltid, vara tillsammans och materialet räcker till alla som vill vara med i leken. I en annan omfattande undersökning i Norge har man kunnat påvisa att barnens sociala utveckling även gynnas när de leker i olika gruppkonstellationer än de annars gör, barngrupperna kan se mer olika ut ute i det fria än på en inhägnad gård, vilket också bidrar till färre konflikter. (Braute 1997, 34, Änggård 2014, 32).

6.6 Kunskap och miljömedvetenhet

Vad menas egentligen med miljömedvetenhet? Dels handlar miljömedvetenhet om att visa respekt och vördnad inför naturen och att vilja ta hand om allt som lever och växer, dels handlar det också om att ha baskunskaper om växt- och djurlivet samt vilket samband de har till varandra. Om barnen är trygga i utemiljön, vana att vistas i naturen och tycker att det är roligt har de en bra grund för miljömedvetande. Genom att känna samhörighet med naturen lär barnen sig också att ta hand om den. (Granberg 2000, 38).

Miljöfrågor har varit mycket på tapeten i hela världen de senaste åren. Många gånger handlar det om på vilket sätt vi kan skapa en hållbar utveckling. Nästan dagligen får vi höra om naturkatastrofer till följd av den globala uppvärmningen och att vi människor är orsaken till det på grund av vårt slöseri med jordens resurser. De som förespråkar natur och friluftsliv menar att om barnen får en god grund och blir vana att röra sig ute i skog och mark blir de också mer miljömedvetna och vill ta hand om miljön. Inom utomhuspedagogiken syftar man i huvudsak till att barnen ska få en känsla och ett intresse för naturen. Då lär de sig också mycket "helt gratis". (Barr m.fl. 2011, 14; Änggård 2014, 34).

Hur kan då pedagogerna få barnen att känna sig medansvariga i skapandet av en världsomfattande hållbar utveckling? Det handlar kanske först och främst om att starta i närmiljön tills barnen känner sig trygga och är beredda att gå vidare från det. Om barnen i ett tidigt skede lär sig värna om sin omgivning, desto tidigare bildar de ett hållbart miljötänk. Ett barn som har positiva erfarenheter av och en nära relation till naturen kommer att värna om och skydda miljön och automatiskt ta ett steg mot en hållbar utveckling. (Barr m.fl. 2011, 15, Carlegård 2007, 15).

Det som utedaghem till största delen strävar efter är att barnen ska få sådana upplevelser som möjliggör ett ansvarskännande för omgivningen. På så sätt blir barnen mer försiktiga och funderar till exempel på vilka svampar och bär som går att äta, vilka växter de kan

plocka, vilket beteende man har gentemot vilda djur och insekter samt vad naturen tycker om och inte tycker om. Vid vissa daghem har de också egna odlingslådor och komposter, där de kan se alla skeden från att ett frö börjar växa till att restavfall blir till mull igen. På så sätt ser de kretsloppet i naturen på nära håll. (Barr 2011, 15).

7 Utomhuspedagogikens utmaningar

Trots att naturens mångfald och terräng erbjuder bra träning för både stora och små finns det en del saker man som pedagog bör ta i beaktande angående säkerheten. I det här kapitlet kommer jag att behandla utmaningarna inom utomhuspedagogiken.

Pedagogerna på utedaghem har redan innan de börjat arbeta gjort ett val; de är beredda att anta de utmaningar som finns i naturen. Först och främst är det viktigt att barnen vet vad som är farligt och vad de får göra. Dessutom gör årstidsväxlingarna att riskerna förändras från sommar till vinter. Till exempel kan det vara farligt att gå på svag is på våren, medan det på sommaren är farligt att gå för nära en huggorm. Det är viktigt att barnen lär sig säkerhetsreglerna för respektive årstid så att skador kan undvikas. Frågor som man som pedagog bör tänka på är om det lönar sig att hållas bort från ställen där det finns giftiga bär och svampar, där det finns farliga ormar, rinnande åar och bäckar, branta sluttningar eller annat som kan anses vara farligt i naturen. (Braute 1997, 55–56).

Braute menar, att istället för att hålla sig borta från allt som är ”farligt” borde man lära barnen om det som är riskfyllt på just den platsen, på så sätt lär barnen sig att själva avgöra vad de kan göra och vad de bör låta bli att göra. Förstås behöver en ny plats till en början introduceras på ett tryggt sätt, där de vuxna tillsammans med barnen går igenom platsen och dess utmaningar. Efterhand när barnen blir vanare att vistas på platsen blir de tryggare där. Tack vare det att barnen lär sig att klara av naturens utmaningar får de nya upplevelser och insikter och lär sig sina egna begränsningar. (Braute 1997, 56).

En annan utmaning för pedagogerna är att inte hjälpa barnen med att till exempel komma upp i ett träd, så kallad missriktad hjälp. Barnet kan förstås vara ledset och skulle gärna vilja klättra upp, men om det inte klara av det på egen hand ännu, så är det inte moget för det. Det är viktigt att barnen själva ska få känna att de klarar av en ganska svår utmaning och att pedagogen inte är med och tvingar fram något på konstgjort sätt. (Braute 1997, 57).

8 Sammanfattning av teoridelen

I teoridelen har jag definierat utomhuspedagogiken och behandlat bland annat naturen som plats för lärande, betydelsen av en nära relation till naturen samt olika forskningar som relaterar till naturens hälsofrämjande effekter. I teoridelen har jag också skrivit om nyttan med utomhuspedagogiken – det autentiska lärandet, friska och smidiga barn, lugn och ro, bidrar till lek och skapande, grupprocessen och den sociala utvecklingen samt kunskap och miljömedvetenhet. I slutet lyftes också upp de utmaningar som finns när man vistas mycket i naturen med en barngrupp.

Det som jag kan konstatera utifrån den teori som behandlats är att utomhuspedagogiken på daghem har många fördelar; barnen har möjlighet att lära sig i autentiska situationer, de hålls friskare och har bättre motorik och koncentrationsförmåga. Det finns möjlighet för barnen att leka vilda lekar och göra sig av med energi, men också möjlighet att bli stilla och få den lugn och ro de ibland behöver. Naturen i sig inspirerar till lek och skapande, en stor sten kan fungera som ett sjörövarskepp och små kottar kan vara skatter, bara fantasin sätter gränser.

Den sociala utvecklingen i gruppen gynnas av samarbetsförmåga och mindre konflikter om till exempel leksaker än inomhus. Dessutom kan gruppkonstellationerna variera mer utomhus än inomhus. Kunskapen och miljömedvetenheten får barnen ganska automatiskt när de vistas mycket utomhus och undersöker olika saker. Utmaningarna med utomhuspedagogiken tangerar ofta säkerheten i naturen; det är viktigt att lära barnen vilka växter som är giftiga eller vad man ska göra om man ser en huggorm.

9 Empirisk del

Den empiriska delen av mitt examensarbete omfattar valet av metoden jag använt för min undersökning, valet av intervjupersoner, intervjufrågorna, sekretessen samt undersökningstillfället.

9.1 Val av metod

För att få fram syftet med min undersökning har jag valt en kvalitativ undersökningsmetod med kvalitativa intervjuer. I undersökningen vill jag ha reda på vilka fördelar det finns med utomhuspedagogiken samt på vilka sätt en pedagog kan hjälpa barnen att få en nära relation till naturen, därför tror jag att en kvalitativ metod lämpar sig bäst för min undersökning. Tack vare en kvalitativ undersökningsmetod har jag möjlighet att komma närmare respondenterna och på så sätt ger det möjlighet att tolka kroppsspråk och reaktioner. Utifrån det kan jag även göra egna tolkningar av det respondenterna säger. (Holme & Solvang 1997, 78–79).

Närhet till forskningsobjektet kännetecknar en kvalitativ undersökning, därför ville jag intervjua respondenterna ansikte mot ansikte. Tack vare en nära intervjusituation finns det möjlighet att ställa följdfrågor, tolka miner och gester samt se hur det känns för personen ifråga att svara på frågorna som ställs. I en intervjusituation ansikte mot ansikte är det också möjligt att få en bättre uppfattning av helheten i det som respondenten säger. I redovisningen kan även direkta citat användas tack vare den här typen av metod för undersökningen. (Holme & Solvang 1997, 78–79).

9.2 Val av intervjupersoner

Jag har valt att intervjua fyra lärare inom småbarnspedagogik från fyra olika kommuner i Österbotten. Samtliga intervjupersoner arbetar på utedaghem. Jag valde att intervjua personer från olika daghem eftersom det ger bredare perspektiv och ett mer tillförlitligt resultat. Respondenterna nåddes via telefon efter att jag fått forskningstillstånd i de kommuner som krävde det.

9.3 Intervjufrågor

Efter att jag fått klart mitt syfte och mina frågeställningar föll sig några intervjufrågor självklara, resten av frågorna uppstod under det att jag skrev teoridelen. Vissa frågor var direkt tagna från frågeställningarna medan andra frågor gick lite mer in på djupet. Jag anser att intervjufrågorna var relevanta för att besvara frågeställningarna. Frågorna jag ställde gör också att jag kan fullfölja syftet med examensarbetet. Frågorna var ställda som öppna frågor så att respondenterna skulle ha möjlighet att svara fritt.

9.4 Sekretess

Intervjupersonerna i min undersökning är anonyma och materialet jag samlat in behandlas konfidentiellt. Intervjuerna är inspelade på telefon, filerna kommer att raderas efter att analysen av resultaten är färdig. Samtliga respondenter har blivit intervjuade på plats.

9.5 Undersökningstillfället

Intervjufrågorna blev skickade på förhand till intervjupersonerna så att de skulle få bekanta sig med frågorna på förhand och tänka lite på vad de skulle kunna svara. Det är bra att som intervjuperson veta vilka frågor som kommer att ställas så man hinner tänka igenom frågorna ordentligt. Jag ställde alla frågor som öppna frågor så att jag inte avgränsade respondenternas svar. I mån av möjlighet ställde jag någon följdfråga om på vilket sätt en viss sak förhöll sig eller om de kunde förklara mera, men mest bekräftade jag det de sa, jag gav respondenterna utrymme att prata. Slutligen frågade jag om det ännu var något som de ville tillägga eller som de hade kommit att tänka på, och flera av respondenterna hade sådant som de ville berätta.

Intervjupersonerna intervjuades en och en för att de inte skulle påverkas av varandras svar, alla skulle få berätta precis hur de upplevde saker utan att bli påverkade av de andra respondenternas svar. Eftersom jag intervjuade personer från olika kommuner var det också ganska självklart att intervju dem en och en. Intervjusituationerna ägde rum antingen på respondenternas arbetsplatser eller i deras hem, miljön var alltså bekant för dem och gjorde att de kände sig bekväma. Intervjusituationerna var trevliga och avslappande, respondenterna fick prata sin egen dialekt så att det skulle kännas ännu mer avslappnat. Det märktes att respondenterna hade gått igenom frågorna på förhand, för de hade utförliga och genomtänkta svar. Själva intervjusituationen var ostrukturerad och formell eftersom jag

stälde frågorna som öppna frågor. Efter intervjuerna hade samtliga parter en bra känsla, respondenterna fann det meningsfullt att kunna bidra med sina upplevelser, sin kunskap och sin erfarenhet. (Holme & Solvang 1997, 78–79; Holme & Solvang 1991, 105).

10 Analys av intervjun

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för resultaten som framkommit från intervjuerna. I undersökningen har jag använt mig av kvalitativa intervjuer och öppna frågor, därför kommer också resultaten att framföras i skriftlig form. Den första intervjufrågan som handlade om respondenternas väg till sitt yrke kommer inte att analyseras i resultatredovisningen eftersom den syftade mer på att öppna upp samtalet. Dock kommer samtliga resterande frågor att analyseras.

10.1 Redovisning av resultaten

I redovisningen av resultaten beskriver jag intervjupersonernas svar och om de har något gemensamt, därtill kopplar jag om möjligt ihop svaren med teoridelen. Direkta citat kommer att användas när jag vill framhålla respondenternas betydelsefulla reflektioner.

10.1.1 Betydelsen av att vistas i naturen

Min första fråga till respondenterna handlade om vad de tror att det betyder för barn att vistas i naturen. Samtliga respondenter menade att utevistelsen betyder mycket för barnen, mer än man egentligen tror. För det första får barnen en positiv bild av utevistelse och blir vana att vistas i naturen. Att barnen känner sig trygga i naturen och i närområdet nämndes också. Barnen har möjlighet att vara mer ”fria” i naturen, pedagogerna behöver inte alltid säga till. Barnen får mycket fantasi och blir väldigt kreativa av att leka utomhus. Barnen lär sig att ta ansvar över sina egna tillhörigheter och de blir mera självständiga. Flera respondenter menade också att det är mycket lugnare och skönare att vara ute eftersom ljudnivån inte är lika hög som inomhus.

Vistelse i naturen har stor betydelse för nyfikenhet och förståelse, barnen lär sig att värna om naturen och respektera djur och natur. En av respondenterna nämnde även om att barnen får upptäcka med alla sinnen; allt blir mera konkret när man upptäcker saker i naturen. Samtliga respondenter framhöll också att speciellt grovmotoriken utvecklas mycket vid utevistelse, i skogen hamnar man att röra sig och lära sig att hoppa, balansera och klättra. En

respondent ansåg att både psykiskt och fysiskt välmående främjas av att vistas i naturen, dessutom hålls barnen friskare när de är ute nästan hela dagen. Följande citat anser jag är betydelsefulla reflektioner över naturens betydelse för barnen:

”Men jag tror också att naturen kan ge ett lugn som de kan ha med sig också när de blir äldre.”

”Utomhus behöver vi inte säga spring inte eller var lite tystare, de får som bara vara ...”

”Grovmotoriken jobbar de ganska mycket med utan att de vet av det.”

”Det skapar ett lugn också, man behöver inte stressa, de jagar inte upp varandra på samma sätt heller, utan det är betydligt lugnare att vara ute. Ljudnivån är annorlunda också.”

De svar som jag fått från respondenterna går mycket bra att koppla ihop till teorin, det de har sagt stämmer in på den litteratur jag använt mig av i teoridelen. Bland annat Änggård lyfter fram flera undersökningar i sin bok som visar på att barn som går på daghem där de använder sig av utomhuspedagogik har bättre motorik och hålls friskare än barn på vanliga daghem där en stor del av dagen spenderas inomhus eller på daghemsgården. Brage, Granberg och Änggård menar också att barnen tränar balans, koordination och muskelstyrka utomhus. I teoridelen framkommer även att det inte förekommer lika många störande ljud utomhus som inomhus. (Brage 2011, 9; Granberg 2000, 14; Änggård 2014, 24, 40).

Granberg lyfter upp miljömedvetenheten, respekten och vördnaden inför naturen, precis som en av respondenterna pratade om. När barnen är trygga och vana att vistas utomhus har de en bra grund för miljömedvetande. När barnen känner att de hör ihop med naturen vill de också ta hand om den. Brügge m.fl. menar att naturen inspirerar till lek, barnen blir kreativa och får bra fantasi, som också kom fram från respondenternas svar. Barr håller fram att vardagen utomhus är lugnare både för pedagoger och barn, klockslagen är inte alltid spikade och ljudnivån är lägre än inomhus. Barnen kan vara trötta efter en dag på ett utedaghem, men på ett bra sätt. (Barr m.fl. 2014, 23; Brügge m.fl. 2011, 179; Granberg 2000, 38).

10.1.2 En nära relation till naturen

Den andra frågan handlade om på vilket sätt pedagogerna kan hjälpa barnen att få en nära relation till naturen. Respondenterna svarade ganska likadant även på den här frågan. De menade att de som pedagoger kan hjälpa barnen att få en nära relation till naturen genom att vara ute helt enkelt. Barnen vistas mycket på olika platser i naturen, vid ett daghem har de

till och med hittat på olika namn för olika platser. Det är viktigt att man vågar prova på saker och att man är lyhörd för barnens intressen. En respondent nämnde också att man behöver utgå från barnen och inte ha dem ute till vilket pris som helst så det blir traumatiskt för dem, utan om vädret är för utmanande så kan man gå in.

För att vidare skapa den nära relationen till naturen behöver barnen få positiva upplevelser och uppmuntran, man kan gärna försöka göra det lite mysigt och lite extra. Först och främst handlar det ändå om att barnen har goda förebilder i pedagogerna som gillar att vara ute. Pedagogerna fungerar som ”medupptäckare” med barnen istället för att stå vid sidan och iaktta; om barnen hittar något spännande och intressant kommer förstås pedagogerna med och undersöker vad barnet har upptäckt. Att som pedagog föregå med gott exempel är A och O. Om barnen får en nära relation till naturen lär de sig att värna om den och ta hand om den, vid ett daghem brukar de diskutera allemansrätten för att barnen ska lära sig vad man får och inte får göra i naturen. Flera respondenter nämnde att barnen är med i allt de gör utomhus; de ser konkret hur allt görs och kan lära sig av det, det ger också en nära relation till naturen. Några viktiga citat från respondenterna:

”Man är ute helt enkelt. Och just att man vågar vara ut och man vågar fara på promenader, man vågar ta dem med på vandringar. Och ta sig tid att om de hittar någonting på vägen som de blir intresserade av, så ta tid att undersöka det.”

”Som pedagog är man ju mera medupptäckare ... utomhus följer vi ju med om barnen ropar: Se, jag hittade en mask!”

”...och mycket kring upplevelser, att man gör det lite mysigt och lite extra, med billiga medel så går det ofta, jag menar; köp ett trangia till ett dagis och gå till skogsdungen på gården, där har man ett äventyr för de allra minsta.”

”Att de får upptäcka, hitta, och så får man ju smaka, så det är det jag pratade om att alla sinnen kommer med.”

Teoridelen går även här att koppla ganska bra ihop med respondenternas svar. Brügge menar att ju oftare människan vistas i naturen, desto bättre blir hennes relation till den. När människan vistas i naturen och skapar en relation till den får hon använda alla sina sinnen. Änggård beskriver också i sin bok precis det som respondenterna pratat om; att man först och främst behöver vara ute mycket och motivera barnen. Änggård pratar också om

pedagogen som förebild; pedagogen bör själv föregå med gott exempel och ha ett intresse för naturen. (Brügge m.fl. 2011, 171; Änggård 2014, 146).

10.1.3 Utemiljöns betydelse för barnens lek och lärande

Utemiljön har stor betydelse för barnens lek och lärande. Vissa respondenter hade samma tankar, medan andra hade lite egna reflektioner. Det som de flesta dock är överens om är att lek i utemiljön ger barnen jättebra fantasi, de hittar på vad som helst av alla möjliga naturmaterial. En respondent nämnde om att det vid en lärandesituation är bra att få vara mer i lugn och ro med barnen utomhus än inomhus på dagis. Det ger mycket åt pedagogen att kunna sitta och diskutera med barnen när de gör uppgifter. En annan respondent tyckte att det är lättare att få alla sinnen inkluderade i lärandesituationen utomhus än vad det är inomhus. Samma respondent menar också att spontan verksamhet som utgår från barnens intresse är viktig, ifall pedagogerna på förhand planerat någonting kan det bli bäst att ändra på planeringen och följa barnens intresse istället. Kunskapsinläringen blir väldigt konkret utomhus, det är ofta lättare att få barnen att förstå utomhus eftersom man kan titta på saker, lyssna, lukta, smaka, känna och så vidare.

Vidare förklarar en annan respondent att man kan ha inläring i vilken utemiljö som helst, till exempel också på en skolgård, men då kan pedagogerna behöva ”puffa på” lite mer än i en skog. Även de motoriska färdigheterna lyftes fram i lärande i utemiljö, ofta är det intressant att följa med ett barns motoriska utveckling från det att de börjar på utedaghem till att de slutar, förändringen är i de flesta fall mycket stor, barnen har blivit smidigare, starkare och de vet vad de klarar av. Samtliga respondenter har en sådan inställning att allt som man gör inomhus kan man också göra utomhus. Uterummet möjliggör också mer aktiviteter. Några viktiga citat från respondenterna:

”Ja, det är ju alla sinnen som inkluderas i lärstunden, det tycker jag nog man får mer utomhus än om man bara skulle vara inomhus.”

”Att man jobbar grovmotoriskt och lär in på det viset, att man lär med hela kroppen, det tror jag är jätteviktigt.”

”...att se var de har varit då man börjat och var de är då man slutar. Jätteduktiga liksom att börja ta sig fram, de orkar vandra, de orkar bära sin egen ryggsäck, de orkar hjälpa varandra, det blir mera samarbete, de är som en grupp och lär sig att ta ansvar på ett annat sätt, just att de håller reda på sin ryggsäck och sina grejor ...”

”Vi har vår planering som vi har tänkt, men ofta frångår det planeringen, för vi följer ju barnens intresse och initiativ som de tar när de hittar någonting.”

”Det ger ganska mycket att ensam sitta och fundera med dem när de sitter och jobbar.”

I teoridelen beskriver jag utemiljön och dess betydelse för barnens lek och lärande. Caldenius menar att grundidén med utomhuspedagogik är att barnen ska kunna röra på sig, inhämta kunskap och lära sig att umgås med andra genom att vistas utomhus. Det framhålls även att utomhus inhämtar barnen kunskap genom att använda alla sina sinnen; de får titta, känna, lyssna, smaka och lukta på det de hittar. Barr m.fl. menar att barn leker på olika sätt i olika miljöer. Utomhus finns många pedagogiska utmaningar i och med att det inte finns några färdigt byggda lekplatser, utan barnen får själva hitta på och skapa. (Barr m.fl. 2011, 17–18; Caldenius 2008, 46–47).

10.1.4 Den motoriska utvecklingen

Nästa fråga handlade om på vilket sätt utomhuspedagogiken bidrar till barnens motoriska utveckling. Där svarade respondenterna att det är väldigt utvecklande för barnens motorik när de jobbar med utomhuspedagogik eftersom de hela tiden ”utsätter sig” för att röra på sig; de hamnar att klättra och ta sig fram överallt. Flera respondenter menade att de ser en stor skillnad från det att barnen börjar på hösten tills de slutar på våren, många har lärt sig att göra sådant som de inte klarat av när de började. Vid de flesta daghem låter de barnen prova sig fram och testa vad de kan, pedagogerna hjälper till exempel inte barnen att komma upp på en stor sten, utan barnen måste klara det själva om de vill upp. En respondent nämnde även att olika årstider erbjuder olika utmaningar med tanke på den motoriska utvecklingen, till exempel på vintern när det är halt får barnen träna sin balans ordentligt. Några viktiga tankar som respondenterna hade:

”... de klättrar i träd och de hoppar på stenar, de balanserar, de kryper under ... De blir ganska skickliga att behärska sin kropp och det är ju viktigt för inlärningen.”

”Alltså de utvecklas ju nog otroligt. Det ser man på hösten när de kommer så kan det hända att de inte vågar fara upp på någon sten, de är jätteförsiktiga och tror att de inte klarar det, men på de här samma stenarna hoppar de sedan på våren.”

”Det är väldigt utvecklande motoriskt för dem att jobba med utepedagogik, främst för att de hela tiden utsätter sig för ... Man hamnar att klättra och man hamnar att försöka ta sig fram.”

Som jag redan tidigare nämnde om behandlas den motoriska utvecklingen i teoridelen. Jag lyfter upp att barnen automatiskt tränas balans, koordination och muskelstyrka i naturen, därför blir de starka och smidiga. Psykologen Paul Parlenvi menar att ett barns rörelser blir automatiska i takt med att det utvecklas, den slutsatsen kan man också dra från respondenternas svar; när barnen på våren blivit skickligare att ta sig fram i ojämn terräng betyder det att rörelserna blivit automatiska, men förstås har de också tränat och på så sätt blivit skickligare. Allt har att göra med en sund utveckling i rätt riktning. (Brage 2011, 9; Braute 1997, 33; Granberg 2000, 14 & Änggård 2014, 24).

10.1.5 Den sociala utvecklingen

Det sociala samspelet påverkas alltid i någon mån vid utevistelse. Respondenterna hade ganska liknande tankar om hur det sociala samspelet påverkas; de tyckte att barnen tar hand om varandra på ett bra sätt utomhus. Sammanhållningen och vi-andan i gruppen blir bättre vid vistelse i naturen. Barnen är tvungna att bli sociala, eftersom de har bara varandra att leka med där ute, de kan inte plötsligt gå till en annan grupp eller några andra barn. Flera menade att barnen leker i mindre grupper inomhus, medan de ofta är alla tillsammans utomhus. Då och då uppstår det bråk mellan barnen, men ändå inte lika ofta som på insidan. Dock menar en respondent att det sociala samspelet kan påverkas i en negativ riktning ifall ett av barnen är oroligt och inte kan lyssna på instruktionerna och följa dem, då förstör det för alla andra när ingen kan lyssna eller se vad som händer. I sådana fall går det inte heller att gå till något enskilt rum för att jobba i lugn och ro med det barn som är oroligt, för utomhus är alla i samma rum, det finns inga staket eller fysiska väggar som skärmar av.

När jag frågade en respondent vad hen tror att det beror på att barnen ofta leker alla tillsammans utomhus svarade hen:

”Jag tror ju att man ger dem friare händer att upptäcka. Man dämpar dem mera inomhus, för det blir så mycket ljud, men på utsidan får de springa, leka, hoppa och ropa om de vill, så det är kanske mera glädje i det på ett vis.”

En annan respondent lyfte fram att barnen får vara ensamma om de vill:

”... vill någon vara ensam, så får hen vara ensam, då måste de andra acceptera att hen vill vara ensam.”

En tredje respondent lyfte fram på vilket sätt de jobbar med den sociala sammanhållningen i gruppen:

”... det är inte den som är snabbast som kan bestämma takten, utan vi måste som grupp se till att allihop hinner med, och ifall någon känner sig stark för dagen kan den hjälpa någon som har det lite jobbigt och som är lite tröttare... Man får det så otroligt konkret och bra.”

Den sista respondenten höll fram variationen med kompisar:

”Det som man ser att inomhus så leker ofta barn med de här samma kompisarna i samma lek, men utomhus varierar det mycket ... Både lek och den man leker med.”

I teoridelen beskrivs utomhuspedagogik och på vilket sätt den kan vara till nytta när man vill stärka sammanhållningen i en grupp samt skapa en vi-anda. Respondenternas svar stämmer mycket bra in på det som behandlas i teoridelen. Kangasniemi menar att olika aktiviteter utomhus är bra för att alla i gruppen ska komma närmare varandra. Träning av samarbete är ett bra sätt att få barnen att förhålla sig positivt till varandra. När barnen är tillsammans lär de sig utveckla bland annat självkontroll, självstyre och kommunikationsförmåga. När barnen hjälper varandra utvecklar de social kompetens. Den sociala utvecklingen gynnas också av att kompisarna ofta varierar utomhus, då uppstår det inte lika många konflikter som inomhus. (Kangasniemi 2009, 6; Kragh-Müller m.fl. 2012, 84; Änggård 2014, 31–32).

10.1.6 Viktigt att tänka på i planeringen av verksamheten

När jag frågade respondenterna vad som är viktigt att tänka på ur pedagogens synvinkel i planeringen av lekar och aktiviteter utomhus så hade de även här i det stora hela samma tankar. Flera pratade om att man först och främst bör utgå från barngruppen, barnens intressen och de förutsättningar man har. Speciellt en respondent lyfte fram att det är viktigt att våga tänka ”utanför boxen” och prova på saker fastän det låter lite knasigt till en början. Som pedagog på ett utedaghem bör man kunna ta idéer från allt möjligt och använda de kontakter och nätverk man har. Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ska barnens intressen tas i beaktande i planeringen av verksamheten på daghemmen, det har också beaktats vid daghemmen, vid till exempel ett daghem får barnen vara med och

utvärdera veckan som gått samt vara med och planera följande vecka. Då frågar pedagogerna vad barnen vill göra och var de vill vara, det underlättar pedagogernas planering avsevärt.

Vidare menar flera respondenter att planeringen och förberedningen är väldigt tidskrävande när man jobbar med utomhuspedagogik; allt material som ska användas ska vara klart på förhand eftersom det inte är så lätt att bara hämta material om hela barngruppen redan hunnit ut i skogen. En utmaning för pedagogerna är även vädret, ifall vädret inte tillåter vissa aktiviteter måste man kunna tänka om. Ibland blir det också spontan verksamhet när barnen får bestämma, om de har hittat något intressant så kanske pedagogerna nappar på den idén istället och sätter den egna planen till sidan. Några viktiga tankar i planeringen av verksamheten som respondenterna höll fram är följande:

”Jag tror det också, just att man är trygg i det man själv gör, man måste kanske gå till sig själv, att: Vem är jag? Vad vill jag göra? Och så tror man på det man gör... Hitta din egen väg, det du brinner för.”

”...det är jättesvårt att planera om vi inte frågar barnen. Det är mycket enklare när man har frågat dem.”

Som jag tidigare redan nämnde så ska barnen enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik få vara med och planera verksamheten på daghem. Det har de på flera ställen tagit i beaktande på ett bra sätt; barnen har möjlighet att påverka sin vardag. (Utbildningsstyrelsen 2018, 34). De andra svaren och tankarna har inget direkt stöd i teoridelen, utan de förklarar mest på vilka sätt de jobbar på respektive daghem och vad pedagogerna tycker att är viktigt.

10.1.7 Utomhuspedagogikens utmaningar

Allting har en baksida, även utomhuspedagogiken. När jag frågade respondenterna om det finns några utmaningar så svarade de lite olika. Någon menade att det är egentligen bara vädret som kan vara utmanande medan en annan också framhöll att det kan vara svårt att fånga barnens intresse för något specifikt, som till exempel matematik. Barnen tycker ofta det är roligt att leka i skogen och vill sällan bli avbrutna, men då gäller det att försöka få in de viktiga sakerna som de behöver lära sig i leken. En annan utmaning som kom fram också i ett tidigare skede är förberedande av material, allt tar lång tid att fixa och det är viktigt att komma ihåg att packa rätt innan man far iväg.

En respondent nämner att den största utmaningen hen upplever är att få förståelse från övriga kolleger som inte jobbar med utomhuspedagogik. Hen menar att det jämförs mycket med resurser inom verksamheten. Samma respondent fortsätter och förklarar att det är utmanande att få allt det praktiska att fungera. På samma gång som man förbereder för en dag och städar undan från en dag utomhus så ska man hinna med allt det andra som hör till arbetet som pedagog; ha kvartssamtal, sitta på personalplaneringsmöten och sådant. Vidare upplever respondenten stor skillnad på barn som är vana att vara ute och barn som mest är inomhus vid lärandesituationer. De som är ovana att vara utomhus är till en början väldigt yra, det tar länge innan man har samlat dem och får förklarat det som ska göras. Pedagogens tips är dock att fortsätta jobba med gruppen utomhus, de blir vanare för varje gång.

Dessa utmaningar har jag inte direkt behandlat i teoridelen, utan de var respondenternas subjektiva upplevelser av utmaningar med utomhuspedagogik. I teoridelen fokuseras det mera på direkta risker med att vistas utomhus, som till exempel att gå på svag is, bli biten av en huggorm eller att vistas vid branta sluttningar. (Braute 1997, 55–56). Dock nämnde inga av respondenterna något om dessa typer av risker i intervjuerna.

10.1.8 Respondenternas tillägg till intervjun

Efter att intervjun var färdig hade flera respondenter sådant som de ville tillägga. En av dem sammanfattade utomhuspedagogiken med att man som pedagog blir väldigt kreativ, flexibel och lösningsfokuserad i sitt arbete. En annan tyckte att det är mycket lugnare för både barn och personal att vara på ett utedaghem. En tredje nämnde att man som pedagog mår mycket bra av att få vara ute hela dagarna, hen tyckte att man är mer harmonisk själv när det inte är så mycket ljud. En fjärde respondent tyckte att hen är tröttare på ett annat sätt när hen kommer hem från jobbet på utedaghemmet. Det tidigare arbetet på det vanliga dagiset gjorde ofta att hen blev trött i huvudet av ljudet, men i skogen är det inte samma sak.

10.2 Sammanfattning av resultaten

Samtliga personer som jag intervjuat förhåller sig mycket positivt till utomhuspedagogiken och dess positiva inverkan på barnen (och de vuxna). I det stora hela ansåg de att det betyder mycket för barn att vistas i naturen; barnen får ett intresse för naturen, de utvecklar sin motorik, sin sociala kompetens, blir väldigt kreativa och får bra fantasi. Pedagogerna hjälper barnen att få en nära relation till naturen genom att helt enkelt vistas mycket utomhus och

upptäcka olika platser, pedagogerna föregår med gott exempel och visar att de också tycker om att vara ute. Barnen får vara med i allt de gör och det blir naturligt för dem.

Utemiljöns betydelse för barnens lek och lärande är viktig i första hand med tanke på att barnen utvecklar en så bra fantasi, olika saker och material i naturen kan bli dockor, pengar eller varför inte motorcyklar. Lärandet är det viktigt att få in i någon lek eftersom barnen lär sig bra genom att leka, men ifall det inte kan läras ut genom lek behöver pedagogen på annat sätt väcka barnens intresse för det som ska göras. Den motoriska utvecklingen gynnas när barnen klättrar, hoppar på stenar och dagligen utsätter sig för träning i ojämn terräng. Barnen utvecklas mycket under ett år, de blir smidiga och vana att röra sig där vägen kanske annars anses som svårframkomlig.

Den sociala utvecklingen gynnas när barnen är i samspel med varandra, när de samarbetar och lär sig hur man beter sig för att vara en bra kompis. I leken utvecklas barnen mycket socialt. Ute i skogen har de inte heller med några riktiga leksaker, utan barnen är tillsammans med varandra och lär sig på så sätt att ta hand om varandra. Inomhus leker barnen ofta i mindre grupper och med samma kompisar, men utomhus är alla ofta tillsammans eller så varierar kompisarna mer, alla kan vara med alla.

Det som är viktigt att tänka på ur pedagogens synvinkel i planeringen av lekar och aktiviteter utomhus är att reservera mycket tid till att förbereda det material man behöver. Det är också viktigt att vara noggrann när man packar så att allt som behövs med till skogen faktiskt är i väskan. Dessutom är det bra att kunna vara flexibel, att lyssna på barnen och vilka intressen de har, fastän pedagogen planerat en viss aktivitet en dag kan det hända att barnen hittar något intressant och då blir det annat program den dagen. Det gäller att ha barnen med i planeringen av aktiviteter, de kommer ofta med goda idéer och kan på så sätt underlätta planeringen för pedagogerna. Att som pedagog våga gå sin egen väg, prova på saker och brinna för det man gör är viktigt, då kommer resten av sig självt.

Utmaningarna inom utomhuspedagogiken kan dock ibland göra arbetet för pedagogerna svårt. För det första är vädret det som kan ställa till det och göra de måste tänka om angående dagsprogrammet. För det andra är det en hel del som pedagogerna måste göra förutom den noggranna planeringen och förberedningen av verksamheten, till exempel samtal med föräldrar och arbetsplatsmöten ska också hinnas med. Även det att inte alltid få förståelse från kolleger som inte jobbade med utomhuspedagogik kunde vara utmanande ibland. Dock ville flera tillägga att de var mycket positiva till sitt arbete och skulle inte vilja byta till ett

vanligt daghem. De trivdes att vara utomhus och tyckte att det gör gott för både barn och vuxna.

Intervjupersonerna besvarade frågorna på ett bra och utförligt sätt, de var bekväma i situationen och kunde berätta precis hur de upplevde saker och ting. Vissa fraser som inte var relevanta med tanke på vilka frågor jag frågade har jag valt att inte nämna. När jag blickar tillbaka på intervjusituationerna tycker jag att de gick bra och jag skulle inte ha gjort på något annat sätt idag. Det var bra att kunna göra intervjuerna enskilt för att intervjupersonerna inte skulle påverkas av varandras svar. Det var också bra att kunna intervjua dem ansikte mot ansikte, diskussionen flöt på bra på det sättet. Jag är nöjd med hur allt blev.

11 Slutdiskussion

I detta slutliga kapitel kommer jag att blicka tillbaka på teoridelen, besvara frågeställningarna och summera examensarbetet. Syftet med mitt arbete var att ta reda på vilka fördelar det finns med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken. Följande frågeställningar fungerar som underlag för examensarbetet:

- Vilka är fördelarna med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken?
- På vilket sätt kan pedagogerna hjälpa barnen att få en nära relation till naturen?

Teoridelen inledde jag med att presentera olika forskningar som gjorts på utedaghem runtom i Norden. Sedan gjordes en definition av utomhuspedagogiken. I samma kapitel behandlades naturen som plats för lärandet och betydelsen av en nära relation till naturen. Jag beskrev även utomhuspedagogikens fördelar – äkta och konkret lärande, friska och smidiga barn, lugn och ro, bidrar till lek och skapande, grupprocessen och den sociala utvecklingen samt kunskap och miljömedvetenhet. I slutet av teoridelen beskrev jag kort utmaningarna inom utomhuspedagogiken samt sammanfattade hela teoridelen. Utifrån den teori jag behandlat kan jag påstå att barn mår väldigt bra av att vara utomhus. De utvecklas mycket på alla plan och har stor nytta av en nära relation till naturen även senare i livet. Tack vare användningen av alla sinnen skapar barnen minnen av synintryck, ljud, dofter, känslor och smaker som de många gånger minns resten av livet.

Min egen upplevelse är att jag lyckats fullfölja syftet och kunnat ta reda på vilka fördelar det finns med utomhuspedagogik inom småbarnspedagogiken. Frågeställningarna har även besvarats; i redovisningen samt sammanfattningen av resultaten beskrivs respondenternas

tankar och åsikter. Fördelarna med utomhuspedagogik är många; barnen är friskare och har ofta bättre motorik än barn som är på ett vanligt daghem. En förståelse för naturen och en relation till den skapas så länge barnen är små, vilket sedan gör att de respekterar naturen och vill värna och ta hand om den. Relationen till naturen skapas genom att barnen är mycket utomhus och blir vana att vistas i naturen. I och med att det inte finns några staket har barnen stora områden att vistas på, de får utlopp för sin energi och de blir inte tillsagda om de har ljud. Barnen lär sig att fungera i grupp i och med att vi-andan är stark i utomhusgruppen, de lär sig bland annat att samarbeta och dela med sig.

Några idéer till fortsatt forskning kunde vara att ta reda på hur utomhuspedagogik upplevs ur pedagogernas synvinkel och hur de påverkas av att arbeta utomhus nästan hela dagarna. I min egen undersökning kom det förstås fram lite om detta ämne också, men det finns ändå mycket outforskat kring det. Jag hoppas att mitt examensarbete kan komma till nytta för blivande socionomer och för folk inom branschen, speciellt för de som arbetar med utomhuspedagogik eller för de som är intresserade av naturen och på samma gång skulle vilja arbeta med barn.

Som skribent anser jag att den teori som använts är väsentlig med tanke på min egen undersökning. Svaren från respondenterna har kunnat kopplas ihop med teorin på ett bra sätt. Även användningen av en kvalitativ undersökningsmetod lämpade sig bra eftersom jag kunde besvara frågeställningarna med de svar jag fick från intervjupersonerna. Under skrivprocessens gång har jag inhämtat mycket ny kunskap och jag är stolt över mitt arbete. Jag hoppas att du som läsare funnit mitt examensarbete intressant och att du fått mycket ny kunskap om utomhuspedagogiken och dess fördelar.

Källförteckning

Barr, A., Nettrup, A. & Rosdahl, A. (2011). *Naturförskola: Lärande för hållbar utveckling*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Brage, C. (2011). *Att lära Teknik ute*. Vimmerby: Outdoor Teaching Förlag.

Braute, J. (1997). *Följ med ut! Barn i naturen*. Stockholm: Universitetsförlaget.

Brügge, B., Glantz, M. & Sandell, K. (2011). *Friluftslivets pedagogik: En miljö- och utomhuspedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet* (4., [uppdaterade, reviderade och utökade] upplagan.). Stockholm: Liber.

Caldenius, E. (2008). *Dagisguiden – en handbok för alla föräldrar*. Stockholm: Caldenius Förlag.

Carlegård, L. (2007). *Att lära in engelska ute*. Falun: Falun Research Centre.

Granberg, A. (2000). *Småbarns utevistelse – naturorientering, lek och rörelse*. Eskilstuna: Tuna Tryck AB.

Holme, I. & Solvang, B. (1991). *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Holme, I. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Kangasniemi J., Reitti M. & Sillanpää-Reitti T. (2009). *Luonto- ja elämysliikunta*. Seinäjoki: I-print Oy.

Kragh-Müller, G., Ørsted Andersen, F. & Veje Hvitved L. (2012). *Goda lärmiljöer för barn*. Lund: Studentlitteratur.

Leicht Madsen, B. (1999). *Barn djur & natur*. Lund: Tiedlund förlag.

Lättman-Masch, R., Wejdmark, M., Jacobsson, G., Persson E. & Ekblad, A. (2016). *Leka och lära naturvetenskap och teknik ute. Förskola och åk F-3*. Vimmerby: Outdoor Teaching Förlag.

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur

Salonen, K. (2010). *Mielen luonto. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma*. Helsingfors: Pakett AS

Utbildningsstyrelsen. (2018). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Helsingfors: PunaMusta Oy

Änggård, E. (2014). *Ett år i ur och skur: Utomhuspedagogik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Intervjufrågor

1. Hur kom det sig att du blev lärare inom småbarnspedagogik? Hur länge har du jobbat inom branschen? Hur länge har du jobbat med specifikt utomhuspedagogik?
2. Vad tror du att det betyder för barn att vistas i naturen?
3. På vilket sätt hjälper ni barnen att få en nära relation till naturen?
4. Vilken betydelse har utemiljön för barnens lek och lärande?
5. På vilket sätt bidrar utomhuspedagogiken till barnens motoriska utveckling?
6. Hur påverkas det sociala samspelet i barngruppen när ni är ute?
7. Vad är viktigt att tänka på ur pedagogens synvinkel i planeringen av aktiviteter och lekar utomhus/På vilket sätt jobbar ni på ert daghem?
8. Hur skulle du beskriva utomhuspedagogikens utmaningar?
9. Har du ännu något som du kom att tänka på eller vill tillägga?